

Apologies on Social Media

1. משנה יומא פרק ח

תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכפורים וכפר: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה חברו את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה (ויקרא ט"ז) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יתחזקאל ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיה י"ז) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

2. רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ב-ג

ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו. כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ, וכן הוא אומר ומודה ועוזב ירוחם, וצריך לפרוט את החטא שנאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב.

3. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פז עמוד א

אמר רבי יצחק: כל המקניט את חברו, אפילו בדברים - צריך לפייסו, שנאמר בני אם ערבת לרעך תקעת לור כפיך נוקשת באמרי פיך... עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעך. אם ממון יש בידך - התר לו פסת יד, ואם לאו - הרבה עליו ריעים. (ואמר) +מסורת הש"ס: [אמר] + רב חסדא: וצריך לפייסו בשלש שורות של שלשה בני אדם, שנאמר ישר על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי. (ואמר) +מסורת הש"ס: [אמר] + רבי יוסי בר חנינא: כל המבקש מוטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים, שנאמר אנא שא נא... ועתה שא נא ואם מת - מביא עשרה בני אדם, ומעמידן על קברו, ואומר: חטאתי לה' אלהי ישראל ולפלוני שחבלתי בו.

4. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פרק ח

שמואל אמר ההן דחטא על חבריה צריך מימר ליה סרחית עלך ואין קבלי' הא טבאות ואין לא מיייתי בני נש ומפייס ליה קומיהון

5. עין יעקב ויפה מראה על הירושלמי

<p>עליו מאשר חטא לחבירו, אפילו לא הקניטו אלא בדברים. וכשהולך לפייסו על קברו, יוליך עמו עשרה אנשים, ויאמר בפניהם חטאתי לה' ולפלוני זה שפשעתי לו, והם ישיבו לו מותר לך מחול לך. עד כאן.</p> <p>ואין קבליה, הא ט בני נש ומפייס לי דכתיב (איוב לג. ו) יעשה שורה של ז וישר העויתי ולא עליי הכתוב אומר מעבר בשחת וחיו צריך מפייסותיה סרחי</p>	<p>צריך מימר ליה סרחית עלך. כתב בעל עין יעקב: מכאן נראה שהוא מנהג של טעות מה שנוהגין בזמננו, אם יחטא איש לאיש והקניטו בדברים, נכנס ביניהם אמצעי עושה שלום ומדבר עם העלוב שירצה לקבל פיוס העלוב, ואחר זאת ההקדמה יבא העלוב לבקש מחילה ממנו. ואין זו כוונת שמואל, אלא שהעלוב ילך מעצמו לפני העלוב ויאמר לו סרחית עלך, ואם לא קבלו, אז יביא אנשים עמו וחוזר לחלות פניו בפניהם שימחול לו, וכן יורה דקדוק לשון שמואל, ועוד יגיד עליו רעו, שאמר ואי מיית צריך למיזל על קבריהו וכו'. וראוי שנאמר שההליכה לפני החי והמת אין בהן הקדמת הידיעה, רק שהעלוב ילך מעצמו לפייס העלוב, וזאת הבושה והבוז הם לכפר</p>
---	---

6. משנה ברורה סימן תרו ס"ק ב

(ב) לפייסו - ונכון שילך בעצמו אליו ולא ישלח תחלה אמצעי שירצה לקבל פיוסים ואם קשה עליו לילך בעצמו תחלה או שיוודע שיותר קרוב הפיוס ע"י איש אמצעי שיתווך ביניהם יכול לעשות ע"י אמצעי:

7. שו"ת יחווה דעת חלק ה סימן מד

שאלה: מי שחטא לחבירו והעליבו בדברים, וכעת ניחם על מעשיו, ורוצה להתפייס עמו לקראת יום הכפורים, אך הוא מתבייש ללכת אליו בעצמו לבקש את סליחתו, האם יכול לשלוח לו דברי פיוס בכתב, או על ידי שליח, או חייב ללכת אליו בעצמו ולבקש ממנו מחילה? :

תשובה: שנינו במסכת יומא... וכתב הרב רבינו יאשיה פינטו, בפירוש הרי"ף על העין יעקב, שרבי אלעזר בן עזריה בא להוסיף על דברי תנא קמא, שאם לא פייס את חברו גם העבירות שבין אדם למקום אין יום הכפורים מכפר, ודייק כן מהפסוק, אימתי כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה', דהיינו עבירות שבין אדם למקום, בזמן שלפני ה' תטהרו, ביניכם לבין עצמכם, על עבירות שבין אדם לחבירו. ורבי עקיבא חולק על דרשתו של רבי אלעזר בן עזריה, וסובר שסיום הפסוק לפני ה' תטהרו, בא לשבח את ישראל אשר לו אלקים קרובים אליו לכפר על מעשיהם, ואם כן אפילו לא ירצה האדם את חברו, בעבירות שבין לבין חברו, אין טהרתו תלויה בכך, כי טהרתם של ישראל תלויה בהקדוש ברוך הוא, שהוא המטהר ולא האדם וכו'. ע"ש. והגאון רבי שאול, אב"ד אמסטרדם, בספר בנין אריאל (בקונטרס בית מועד דרוש ליום הכפורים דף קטז ע"ד) כתב, וכבר כתבו כמה גדולים, ומהם הרי"ף שבעין יעקב, שאם לא תיקן האדם עבירות שבין לבין חברו, אין יום הכפורים מכפר אפילו על עבירות שבין לבין המקום, ויש טעם נכון לכך. ע"כ... אולם מרן החיד"א בספר ברכי יוסף (סימן תרו סק"א) כתב, וזו לשונו: יש מי שכתב שאם לא שב מעבירות שבין לבין חברו, גם עבירות שבין לבין המקום אינו מכפר, ואסמכיה אמתניתין, ואני אומר לא ניחא ליה למרייהו בהכי. ע"כ. ולפע"ד נראה שגם הרי"ף בעין יעקב מודה שלענין הלכה, עבירות שבין לבין המקום נמחלים בתשובה ויום הכפורים, ללא קשר עם עבירות שבין אדם לחבירו, שהרי סיים הרי"ף, שרבי עקיבא חולק

על רבי אלעזר בן עזריה, והרי הלכה רווחת (בעירובין מו וכתובות פד) הלכה כרבי עקיבא מחבירו... ולפי זה אף אם נאמר שרבי אלעזר בן עזריה תולה זה בזה, אכן לא קיימא לן הכי, משום שהלכה כרבי עקיבא מחבירו, ושלא כהאחרונים הנ"ל שתפסו להלכה כדרשת רבי אלעזר בן עזריה לפי פירושו של הרי"ף הנ"ל...

אולם הפרי חדש (סימן תרו סעיף א') כתב בשם הגאון רבי שמואל גרמיזאן, שבעבירה שבין אדם לחבירו יש בה גם כן חלק בין אדם למקום, כגון אם ביזה אותו בדברים שעבר על מצות ואהבת לרעך כמוך, וכיוצא בזה, כל זמן שלא ריצה ופייס את חבירו, אפילו החלק שבין אדם למקום לא נמחל. ע"כ. והברכי יוסף הביא סברא זו בשתיקה. והגאון רבי יוסף שאול נתנזון בשו"ת שואל ומשיב רביעאה (חלק ג' סימן סד) כתב ראייה וסיוע לזה. ע"ש. ולכאורה יש להעיר בזה מהגמרא (ראש השנה יז ע"ב), שאלה בלוריא הגיורת את רבן גמליאל, כתוב אשר לא ישא פנים, וכתוב ישא ה' פניו אליך. נטפל לה רבי יוסי הכהן, אמר לה, אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שהיה נושה בחבירו מנה וקבע לו זמן בפני המלך, ונשבע לו בחיי המלך, הגיע זמן ולא פרעו, בא לפייס את המלך, אמר לו המלך, עלבוני מחול לך, לך ופייס את חבירך. הכא נמי, כאן בעבירות שבין אדם למקום כאן בעבירות שבין אדם לחבירו. ולכאורה משמע שאפילו בחלק העבירה שבין אדם למקום, אף על פי שעדיין לא פייס את חבירו, מיד שבא בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא נמחל לו, כמו שאומר במשל, עלבוני מחול לך. ומיהו יש לומר שמה שנשבע בחיי המלך הוא דבר בפני עצמו, ואינו קשור ממש עם הממון, ודומה לשאר עבירות שבינו לבין המקום שנמחלים לו. (ועיין בחידושי מהר"ץ חיות ראש השנה שם). שוב ראיתי למרן החיד"א בספר דברים אחדים (דף ה' ע"ב), שהעיר מזה על המהר"ש גרמיזאן הנ"ל, וכתב, שלדבריו צריך לומר עלבוני מחול לך כשתפייס את חבירך. ואדרבה יש קצת ראייה משם לכל ישר הולך. ע"ש...

ומעתה נבוא לעצם השאלה, כי הנה הרמב"ם (בהלכות תשובה פרק ב' הלכה ט') כתב בזו הלשון: אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרים אלא על עבירות שבין אדם למקום, כגון שאכל דבר איסור, או שחלל שבת, וכדומה, אבל עבירות שבין אדם לחבירו, כגון החובל בחבירו, או שקללו או שגזלו, אינו נמחל לו לעולם עד שיחזיר לחבירו מה שהוא חייב לו. ואף על פי שהחזיר לו הממון שחייב לו צריך לרצותו ולפייסו ולבקש ממנו שימחול לו. ואפילו לא הקניט את חבירו אלא בדברים צריך לפייסו עד שימחול לו. ואם לא רצה חבירו למחול לו, מביא לו שורה של שלשה בני אדם מריעיו ומידידיו שיבקשו ממנו שימחול לו, ואם לא נתרצה להם מביא לו שורה שניה ושלישית, ואם בכל זאת לא רצה להתפייס מניחו והולך לו. וזה שלא מחל הוא החוטא. ע"כ. וכן כתבו הטור והשלחן ערוך /א"ח/ (סימן תרו סעיף א'). ומשמע שבפעם הראשונה על החוטא לחבירו ללכת בעצמו אליו לפייסו, ורק אם סירב להתפייס עמו, שולח לו שלש שורות של בני אדם לפייסו. וכן כתב באמת הגאון רבי יעקב בן חביב, בעין יעקב (סוף יומא), שמה שיש נוהגים שכאשר יחטא איש לרעהו והקניטו בדברים, נכנס אדם אמצעי לתווך השלום ביניהם, ואחר שמדבר עם הנעלב ומפייסו, חוזר ובא המעליב עצמו לבקש מחילה מחבירו, מנהג טעות הוא, אלא עליו ללכת מתחלה בעצמו אצל הנעלב, ויבקש ממנו מחילה עד שיאמר לו סלחתי. ע"כ. ולכאורה יש להעיר ממה שנאמר בתורה (פרשת ויחי), ויצו אל יוסף לאמר, אביך צוה לפני מותו לאמר, כה תאמרו ליוסף אנה שא נא פשע אחיך וחתאתם כי רעה גמלוך, ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביך. הרי ששלחו אחי יוסף שלוחים אליו לפייסו, ורק לאחר מכן, נאמר, וילכו גם אחיו ויפלו לפניו. משמע שאין להקפיד אם הולכים אליו תחלה אנשים אחרים לפייסו, ואחר כך בא החוטא בעצמו ומפייס את חבירו. וראיתי להגאון רבי יוסף בן רבי בספר דרך המלך (בפרק ב' מהלכות תשובה הלכה ט') שהעיר בזה, ותיירץ, לפי מה שאמרו במדרש, שהשליחים האלה היו בני בלהה ובני זלפה שהיו רגילים אצלו ומקורבים אליו, וכמו שנאמר והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו, ומכיון שגם הם היה להם חלק במכירתו של יוסף, ועליהם היה לפייסו ולבקש מחילה ממנו, רשאים היו להקדים לפייסו עבור חטאם כלפיו, ואחר כך גם על שאר האחים, וכעין מה שאמרו (בבבא מציעא דף ח) מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. ע"ש. והנה הגם שכמה אחרונים הביאו להלכה דברי המהר"י בן חביב, ומהם, המטה משה (סימן תתמח), ומרן החבי"ב בשו"ת כנסת הגדולה (סימן תרו הגהות הטור אות ד'), והבית חדש, והאליה רבה, שם. אולם הפרי חדש כתב שאין דברי המהר"י בן חביב מוכרחים. גם הגאון רבי חיים פלאגי בספר לחיים בירושלים על הירושלמי (יומא פרק ח' הלכה ז', דף כב ע"ד), הביא דברי הגאון רבי שמואל יפה בספר יפה מראה שחולק על המהר"י בן חביב, וכתב לסייעו ממה שאמרו במדרש ובאבות דרבי נתן (פרק יב) על אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, וכשראה שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה, היה הולך אל כל אחד בנפרד, ומפייסו בדברים, כאילו הוא שלוחו של חבירו, עד שהיה מסיר קטנה מלבן. וכשהיו נפגשים אחד עם השני היו לחבירים ומנשקים זה את זה וכו'. וכתב שהיא ראייה נכונה ופשוטה. ע"ש. (אף על פי שיש מקום לבעל דין לדחות. וק"ל). גם הגאון בעל בית אפרים בספרו מטה אפרים (סימן תרו סעיף א') כתב, שאם קשה עליו ללכת בעצמו מתחלה, או שיודע שקרוב הפיוס לבוא על ידי אדם אמצעי מידידיו שיתווך השלום ביניהם, ובפרט אם הוא אדם מכובד, רשאי לעשות כן על ידי אמצעי. וכן כתב המשנה ברורה (סימן תרו סק"ב). ועיין בשו"ת בארות המים (דף עג ע"ב).

בסיכום: מי שחטא כלפי חבירו, עליו ללכת לפייסו בעצמו ולא על ידי שליח, או על ידי מכתב, ומכל מקום הכל לפי הענין, שאם הדבר ידוע שהנעלב נוח לרצות, עדיף שילך אליו בכבודו ובעצמו לפייסו, ורק אם הוא קשה לרצות, וחושב שיותר יהיה נוח לו להתפייס אם ישלח אליו איש מכובד מידידיו שירצהו תחלה, יעשה כן, ולאחר מכן יבוא אחריו וימלא את דבריו בבקשת מחילה כדת. ונסלח לו. ונסיים בדברי הגאון רבי יוסף חיים בספר בן איש חי (פרשת וילך אות ו'), שחיוב גדול מוטל על כל אדם לבקש מחילה בערב יום הכפורים מאביו ואמו, ועל כל מה שחטא להם ופגע בכבודם, שמי שאינו עושה כן נקרא חוטא, ומזלזל בכבוד אביו ואמו, שאם בין אדם לחבירו חייבו חז"ל לבקש מחילה קודם יום הכפורים, כל שכן מאביו ואמו שכמעט אין אדם ניצול מחטא זה בכל יום. ומכל מקום אם חבירו שוטה ולא ביקש מהם מחילה, או שהיה אנוס, ימחלו לו שלא בפניו, שיאמרו בפייהם בפירוש: הרי אנו מוחלים לבננו פלוני על כל מה שחטא לנו במשך כל ימות השנה ולא יענש חס ושלום בסיבתנו. וכן הבעל והאשה ימחלו זה לזה על כל אשר חטאו אחד כלפי השני במשך כל השנה ודברו כבעסם דברים אשר לא כן. וכן כל תלמיד שיש לו רב בעירו יבקש ממנו מחילה קודם יום הכפורים. ע"כ. ודבריו נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת. ובפרקי רבי אליעזר (פרק מו), איתא, שהשטן שבכל ימות השנה מקטרג על ישראל, ביום הכפורים מלמד על ישראל סניגוריא, ואומר יש לך עם אחד בארץ שהם דומים למלאכי השרת, מה מלאכי השרת נקיים, אף ישראל כן, מה המלאכים שלום ביניהם, אף ישראל כן, וכו'. והקדוש ברוך הוא שומע עדותו ומכפר עליהם. ישמע חכם ויוסף לקח.

8. ספר אור זרוע ח"ב – הלכות יום הכיפורים סימן רעז

[א] ערב יום הכפורי' מנהג לטבול ולבקש מחילה כל מי שחטא לחבירו כדאשכחן ברב דאזל לגבי ההוא טבחה במעלי יומא דכפורי וגבי ר' חנינא תריסר מעלי יומא דכיפורי והראיה שטובלין מדאמר במדרש ר' תנחומא סוף פרשת ואתחנן שמע ישראל וגו' רבנן אמרי אבל ביוה"כ שהן נקיים כמלאכים אומרים אותו בפרהסיא ואמרי' בפדר"א בפרק מ"ו ראה סמאל שלא מצא חטא בישראל ביוה"כ ואמר לפני הקב"ה רבש"ע יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת מה מלאכי השרת יחופי רגל אף ישראל כן ביוה"כ מה מלאכי השרת אין להם קפצין אף ישראל כן עומדים על רגליהם ביוה"כ מה מה"ש אינם אוכלים ושותים אף ישראל כן ביוה"כ מה מה"ש נקיים כד ישראל נקיים מכל חטא ביוה"כ מה מה"ש שלום ביניהם כד ישראל שלום ביניהם ביוה"כ מה"ש נקיים כד ישראל נקיים כד ישראל נקיים מכל חטא ביוה"כ ועל הכהנים ועל כל הקהל מקטן ועד גדול. ומדקאמר שישראל נקיים דהיינו שטבלו [ש"מ] שכן מנהג בישראל לטבול בעיוה"כ ומיכן כמו כן סמך לאותן שעומדים ביוה"כ כל היום ומדקאמר שיש לישראל שלום ביניהם ביוה"כ ש"מ שכן הוא רגילות ומנהג ביוה"כ לכל מי שחטא לחבירו שמבקש ממנו מחילה בעיוה"כ ויהיה כל יוה"כ שלום ביניהם דומיא דמלאכי השרת.